

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (V. Jomiru-Niculiță)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (I. Secrieru, I. Țurcan, V. Cotorobai)

DECIZIE

02 octombrie 2019

mun.Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tatiana Vieru
Maria Ghervas
Svetlana Filincova
Dumitru Mardari
Victor Burduh

examinând recursul declarat de Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Anatol Mătășaru împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor privind constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral,

împotriva deciziei din 21 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 07 aprilie 2015 Anatol Mătășaru a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor cu privire la constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat, că la 08 aprilie 2009 Ghenadie Floreac, Viorel Chirtoacă și Alexandru Mocanu au încălcat grav cerințele art.3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, ale art. 24 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova și ale art. 1, 2 pct. 2) și 4), 12 pct. 1), 14 și 15 din Legea nr. 416-XII din 18 decembrie 1990 cu privire la poliție.

A menționat că, persoanele enunțate au încălcat obligațiunile de serviciu și, anume, să-și desfășoare activitatea pe baza respectării stricte a legilor, să protejeze viața, sănătatea și libertățile cetățenilor, să nu supună pe nimeni la torturi, să poarte responsabilitate personală pentru realizarea întocmai a atribuțiilor de serviciu, să răspundă de respectarea principiilor ce guvernează conduita polițistului, a

legislației în domeniul drepturilor omului, a legislației procesual-penale și a altor acte normative ce reglementează activitatea de serviciu.

A susținut că, Ghenadie Florea, acționând cu titlu oficial ca persoană ce reprezintă Ministerul Afacerilor Interne, în coparticipație cu colegii săi de serviciu și anume, Viorel Chirtoacă și Alexandru Mocanu, l-au reținut, acționând în mod ilegal și abuziv față de el.

A afirmat că, a depus plângere cu privire la acțiunile abuzive ale persoanelor enunțate, fiind inițiată cauza penală nr. 2009018204 pe numele acestora.

Prin sentința irevocabilă din 04 mai 2011 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac și Alexandru Mocanu au fost recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de art.328 alin.(2) lit.a) din Codul penal, acțiunea civilă a sa fiind admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului să se expună instanța contencioasă.

A susținut că, prin acțiunile pârâților i-a fost cauzat atât prejudiciu material, cât și prejudiciu moral, fiindu-i încălcat dreptul la libertate și siguranță, drept garantat de art.5 din Convenție și art.25 din Constituția Republicii Moldova.

A mai indicat că, în momentul reținerii, pârâții au aplicat față de el, fără careva temei, forța fizică, în acest mod atentând la integritatea fizică și sănătatea sa, iar în urma acestor acțiuni ilegale a fost nevoit să treacă un tratament și să administreze anumite medicamente pentru a se reface din punct de vedere fizic.

A invocat că, în același timp, umilințele, la care a fost supus de către pârâți, i-au cauzat suferințe fizice prin inducerea unei stări de incertitudine asupra vieții și sănătății sale. Or, în momentul reținerii nu a fost informat despre motivul reținerii și de către cine este reținut, fără a-i fi comunicat unde urmează să fie dus. Incertitudinea asupra integrității sale a fost accentuată de lipsa comunicării motivelor reținerii or, la acel moment nu avea de unde să cunoască dacă era reținut sau sechestrat.

A relatat că, conform extraselor din fișele medicale nr. 3 din 03 februarie 2011 și nr. 2 din 09 februarie 2012, starea sa este în corelare cu evenimentele traumatizante, prin care a trecut.

A menționat că, suma, care urmează să-i fie achitată drept compensație pentru prejudiciul moral suferit, constituie 10 000 euro.

Referitor la prejudiciul material, a indicat că, acesta constă din cheltuieli ce țin de procurarea anumitor medicamente în sumă de 15 000 de lei și cheltuieli ce țin de recuperarea sănătății, pe care urmează să le suporte pentru o perioadă de cel puțin 5 ani, câte 18 zile pe an, pentru a-și recăpăta pe cât este posibil starea sănătății avută anterior reținerii, în sumă de 30 000 de lei.

A considerat că, în aceeași măsură, pârâții urmează să acopere cheltuielile suportate pentru reprezentarea intereselor sale în fața organului de urmărire penală, a instanței penale și a instanței civile, pe care le estimează la suma de 35 000 de lei.

A solicitat constatarea violării art.3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului în sensul arestării și escortării în condiții inumane și degradante, constatarea violării art. 5 din Convenție în sensul reținerii fără un temei legal și încasarea, în mod solidar, de la pârâți a sumei de 10 000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu material și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 35 000 de lei.

Prin hotărârea din 18 noiembrie 2015 a Judecătoarei Botanica, mun. Chișinău acțiunea depusă de către Anatol Mătășaru a fost admisă parțial, a fost constatată violarea art. 3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului în sensul că, Anatol Mătășaru a fost arestat și escortat în condiții inumane și degradante, a fost constatată violarea art. 5 din Convenție în sensul că, Anatol Mătășaru a fost reținut fără temei legal, și au fost încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul lui Anatol Mătășaru suma de 7000 euro convertiți în lei moldovenești la momentul executării hotărârii, cu titlu de prejudiciu moral și suma de 6000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 09 iunie 2016 a Curții de Apel Chișinău au fost admise apelurile declarate de către Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Finanțelor, a fost casată integral hotărârea primei instanțe și a fost restituită cauza spre rejudecare în prima instanță conform competenței jurisdicționale la Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău.

Prin încheierea protocolară din 03 noiembrie 2017 a Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău a fost atras în proces Ministerul Justiției în calitate de copârât.

Prin hotărârea din 01 martie 2018 a Judecătoarei Chișinău, sediul Rîșcani acțiunea depusă de către Anatol Mătășaru a fost admisă parțial și au fost încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Anatol Mătășaru suma de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și suma de 6000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia din 21 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de către Ministerul Justiției a Republicii Moldova.

S-a admis apelul declarat de Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru și s-a modificat hotărârea primei instanțe prin majorarea cuantumului prejudiciului moral de la 30 000 de lei până la 60 000 de lei, în rest apelul s-a respins.

Prin decizia din 18 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție s-au admis recursurile declarate de către Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru și Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

S-a casat integral decizia din 21 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Anatol Mătășaru împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor cu privire constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 21 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul declarat de avocatul Victor Panțîru în numele și interesele lui Mătășaru Anatol.

S-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

S-a casat încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 21 decembrie 2017, privind atragerea în calitate de copârât a Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

S-a casat integral hotărârea din 01 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată depusă de către Anatol Mătăsaru împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor cu privire constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral, s-a respins integral, ca fiind nefondată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a concluzionat că în temeiul art. 359 alin. (2) Cod de procedură civilă, încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 21 decembrie 2017 privind atragerea în calitate de copârât a Ministerului Justiției urmează a fi anulată, aceasta constituind un act judecătoresc exercitat în lipsa cadrului legal, contrar principiilor de bază a legislației procesual-civile, reprezentând un act judiciar defectuos or, potrivit materialelor cauzei reclamantul nu a înaintat pretenții față de această autoritate, deoarece nu există o cerere de chemare în judecată, de concretizare, modificare sau mărire a cuantumului pretențiilor, cum nu există un act procedural care să corespundă exigențelor art. 166 și 167 Cod de procedură civilă, față de această autoritate. Instanța de judecată, din oficiu, la propria opțiune și dorință, în lipsa unei cereri de chemare în judecată formulată și înaintată potrivit regulilor prevăzute de normele procedurii civile corespunzătoare, nu este în drept să introducă în proces pârâți, momentul respectiv fiind o încălcare directă a principiului disponibilității părților consfințit și garantat de art. 27 Cod de procedură civilă, cum și a principiului contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, garantat și consfințit de art. 26 Cod de procedură civilă.

A reținut că pârâții, Chirtoacă Viorel, Floreac Ghenadie și Mocanu Alexandru nu pot constitui subiecți de răspundere civilă în actuala pricină, deoarece ultimii nu au acționat în coraport cu reclamantul Anatol Mătăsaru în calitate de persoane private sau particulare, ci au acționat în calitate de reprezentanți ai statului exercitând atribuțiilor de serviciu și pentru acțiunile lor urmează să poartă răspundere statul, prin intermediul organelor prevăzute de Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, adică Ministerul Justiției.

Aceiași situație se constată și în privința pârâților/intimați Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Finanțelor. Aceste două autorități la fel nu sunt subiecții prevăzuți de lege, față de care o persoană ce a avut de suferit în cadrul unui proces penal în rezultatul acțiunilor reprezentanților statului, comise în exercitarea atribuțiilor funcționale, deoarece legea materială, clar și concret indică autoritatea, care reprezintă statul în asemenea litigii civile, aceasta fiind Ministerul Justiției, față de care, însă, reclamantul/apelant Anatol Mătăsaru nu a înaintat pretenții și nu a sesizat în acest sens instanța de judecată cu o cerere de chemare în judecată, întocmită și formulată potrivit regulilor impuse de lege.

A stabilit, că acțiunea civilă înaintată de Anatol Mătăsaru urmează a fi respinsă în întregime, deoarece a fost înaintată către pârâții necorespunzători.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 22 aprilie 2019 Anatol Mătăsaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru, a declarat recurs împotriva deciziei din 21 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea parțială a hotărârii instanței de fond, casarea integrală a deciziei instanței de apel cu emiterea unei decizii privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată.

În motivarea recursului a indicat dezacordul cu hotărârile adoptate de instanțele ierarhic inferioare și a menționat că instanța de apel a interpretat eronat legea în ceea ce privește aplicarea art.62 Cod de procedură civilă or, potrivit alin. (2) art.62 Cod de procedură civilă, prevede că în urma constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, instanța judecătorească va înștiința din oficiu sau la cererea participanților la proces, pe toți coreclamanții și copârții despre posibilitatea de a interveni în proces. Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea participantului la proces privind înștiințarea coparticipantului poate fi atacată odată cu fondul cauzei. Astfel, încheierea din 21 decembrie 2017 prin care a fost atras în calitate de copârț Ministerul Justiției este una legală și întemeiată or, instanța poate din oficiu să atragă ca copârț doar dacă reclamantul acceptă, iar dacă acesta nu acceptă instanța poate doar să înștiințeze copârțul. În ședința de judecată reprezentantul reclamantului a declarat că este de acord pentru a fi atras în proces Ministerul Justiției și chiar a solicitat acest fapt, verbal.

A susținut că referitor la prejudiciul moral adus recurentului, ținând cont de drepturile încălcate și de consecințele care au urmat, suma de 8000 de euro ar trebui să fie o sumă reper. Dar în circumstanțele de fapt din cauza dată, intimații au admis acțiuni și fapte mult mai grave decât în speța Brega c.Moldovei, iar suma potrivită care urmează să fie achitată recurentului drept compensație pentru prejudiciul moral suferit constituie 10 000 de euro, anume această sumă ar veni să restabilească drepturile încălcate și să compenseze suferințele inestimabile, anxietatea și stresul suferit de recurent și sub nici o formă această sumă nu poate fi percepută drept îmbogățire or, recurentul ar accepta o altă soluție decât cea pecuniară de restabilire a drepturilor încălcate dacă ar exista.

A indicat că referitor la prejudiciul material, care constă din procurarea medicamentelor în sumă de 15 000 de lei și cheltuieli ce țin de recuperarea sănătății pe care recurentul urmează să le efectueze pentru o perioadă de cel puțin 5 ani, recurentul solicită încasarea sumei de 30 000 lei, care este o sumă mai mult decât rezonabilă. Ținând cont de perioada de timp îndelungată a procedurilor, care au durat mai bine de patru ani, bonurile fiscale ce ar proba procurarea medicamentelor nu pot fi prezentate din motive obiective, unele din ele s-au pierdut, altele fiind printate pe hârtie termosensibilă, s-au șters.

Cît privește încasarea cheltuielilor de asistență juridică a susținut că, urmează a fi încasată suma de 35 000 de lei, care se compune din 20 000 de lei pentru reprezentarea în fața procedurilor penale și suma de 15 000 de lei în fața instanțelor ce examinează litigiul în cauză or, această sumă nu este exagerată și este în conformitate cu Recomandarea Baroului.

A menționat că despăgubirea solicitată urmează a fi achitată de către Ministerul Finanțelor al RM conform prevederilor art. 13¹ a Legii nr.1545, care stabilește procedura de compensare a prejudiciului în baza hotărârilor de judecată irevocabile. Această rezultă și din faptul că Ministerul Afacerilor Interne nu are constituit nici un fond pentru situații de acest gen, dar nici linie bugetară nu este prevăzută în bugetul Ministerului Afacerilor Interne pentru despăgubirea celor ce au avut de suferit de pe urma acțiunilor ilegale ale colaboratorilor de poliție. Mai mult, atât Ministerul Afacerilor Interne cât și Ministerul Finanțelor se pot adresa în ordine de regres față de intimați.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia din 21 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată pentru cunoștință participanților la proces conform scrisorii de însoțire la 22 martie 2019 (f.d. 185, vol.II), astfel, recursul declarat de Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru, la 22 aprilie 2019 se consideră a fi depus în termen.

Prin încheierea din 26 iunie 2019 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru, a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Potrivit prevederilor art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (3) din Cod de procedură civilă, în urma examinării recursului, instanța de recurs emite o decizie care rămâne irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră a fi emisă din momentul plasării acesteia pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

Examinând și analizând argumentele invocate în cererea de recurs în raport cu materialele dosarului și prevederile legale, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru, urmează a fi admis cu casarea deciziei din 21 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 01 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, din considerentele ce urmează.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recursului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84, 98).

În conformitate cu art.432 alin. (2), (4) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;

c) a interpretat în mod eronat legea;

d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Conform art. 121 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

Conform art. 130 alin. (1)-(3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Nici un fel de probe nu au pentru instanța judecătorească o forță probantă prestabilită fără aprecierea lor.

Fiecare probă se apreciază de instanță privitor la relevanța, admisibilitatea, veridicitatea ei, iar toate probele în ansamblu, privitor la legătura lor reciprocă și suficiența pentru soluționarea cauzei.

Astfel, după cum atestă materialele cauzei, cu certitudine s-a stabilit că la 07 aprilie 2015, Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțiru a depus cererea de chemare în judecată împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor cu privire la constatarea violării art.3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului în sensul arestării și escortării în condiții inumane și degradante, constatarea violării art. 5 din Convenție în sensul reținerii fără un temei legal și încasarea, în mod solidar, de la pârâți a sumei de 10 000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu material și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 35 000 de lei.

Prin încheierea protocolară din 03 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani a fost atras în proces Ministerul Justiției al Republicii Moldova în calitate de copârât.

Instanța de recurs remarcă că, prima instanța, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii și au fost încasate din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Anatol Mătășaru suma de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și suma de 6000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

În rest acțiunea a fost respinsă.

La rândul său, Curtea de Apel Chișinău, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a hotărât că pretențiile înaintate de Anatol Mătășaru sunt neîntemeiate, a casat încheierea protocolară a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani din 21 decembrie 2017, privind atragerea în calitate de copârât a Ministerului Justiției al

Republicii Moldova și a casat integral hotărârea din 01 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani cu pronunțarea unei hotărâri noi prin care cererea de chemare în judecată a depusă de către Anatol Mătăsaru împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor cu privire constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral, s-a respins integral, ca fiind nefondată.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluziile instanței de apel neîntemeiate, rezultate din aprecierea incorectă a circumstanțelor pricinii, fapt care constituie temei de casare a deciziei pronunțate și menținere a hotărârii primei instanțe din următoarele.

La caz, este incident și art. 25 alin. (1) Cod de procedură civilă, care prevede că instanța trebuie să cerceteze direct și nemijlocit probele, să asculte explicațiile părților și intervenienților, depozițiile martorilor, concluziile expertului, consultațiile și explicațiile specialistului, să ia cunoștință de înscrisuri, să cerceteze probele materiale, să audieze înregistrările audio și să vizioneze înregistrările video, să emită hotărârea numai în temeiul circumstanțelor constatate și al probelor cercetate și verificate în ședință de judecată.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că, Anatol Mătăsaru pretinde constatarea violării art.3 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului în sensul arestării și escortării în condiții inumane și degradante, constatarea violării art. 5 din Convenție în sensul reținerii fără un temei legal și încasarea, în mod solidar, de la pârâții Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor a sumei de 10 000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 30 000 de lei, cu titlu de prejudiciu material și a cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 35 000 de lei.

Astfel, s-a constatat că prin sentința din 04 mai 2011 a Judecătoriei Centru, mun.Chișinău, menținută prin decizia din 10 decembrie 2013 a Curții Supreme de Justiție, pârâții Ghenadie Floreac, Viorel Chirtoacă și Alexandru Mocanu au fost condamnați în baza art.328 alin. (2), lit.a) Cod penal, pentru faptul că la 08 aprilie 2009, fiind persoane cu funcție de răspundere în virtutea prevederilor art. 123 Cod penal, îndeplinind obligațiunile funcționale au încălcat grav prevederile art. 3 CEDO, art. 24 alin. (2) din Constituția RM, art.art. 1, 2 pct.2), 4), 12 pct.1), 14, 15 a Legii cu privire la poliție 416 din 18 decembrie 1990, intenționat au comis excesul de putere, fiind condamnați la închisoare pe un termen de trei ani pentru Ghenadie Floreac și la doi ani de închisoare pentru Viorel Chirtoacă și Alexandru Mocanu, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în cadrul MAI pe o perioadă de un an pentru fiecare. Totodată, în baza art. 90 Cod de procedură penală, a fost dispusă suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă de un an (f.d.12-17; 8-11, vol.I).

Potrivit constatărilor din conținutul sentinței din 04 mai 2011 a Judecătoriei Centru, mun.Chișinău, menținută prin decizia din 10 decembrie 2013 a Curții Supreme de Justiție, că în timpul reținerii lui Anatol Mătăsaru și după reținerea lui, când ultimul deja era mobilizat, fiind transportat cu automobilul la Comisariatul General de Poliție, inculpații i-au aplicat multiple lovituri în cap și în diferite părți

ale corpului, cauzându-i vătămări corporale ușoare cu dereglarea sănătății de scurtă durată, astfel infracțiunea comisă de către pârâți a fost comisă cu încălcarea inclusiv a cerințelor art. 3 CEDO, potrivit căruia nimeni nu poate fi supus torturilor sau tratamentelor inumane ori degradant. Astfel, în cauza penală instanța a stabilit cu certitudine violarea art.3 CEDO, în sensul în care reclamantului i-a fost aplicată forța fizică când a fost arestat și escortat în condiții inumane și degradante de către colaboratorii de poliție.

Totodată, instanța de judecată la examinarea cauzei penale a constatat și violarea prevederilor art. 5 alin. (1) CEDO în sensul reținerii lui Anatol Mătăsaru fără un temei legal, fiind reținut și lipsit de libertate fără voia sa, în afara unei prevederi legale, ori a unui act ce justifică acțiunile pârâților.

Prin urmare, cele relatate în ansamblu denotă incontestabil faptul că, Anatol Mătăsaru este în drept de a pretinde despăgubiri cu titlu de compensații pentru prejudiciul material și moral, inclusiv să solicite costuri și cheltuieli judiciare.

Drept relevante pentru judecarea cauzei sunt prevederile art. 1422 alin. (3) Cod civil (redacția legii în vigoare până la 01.03.2019) reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Prin prisma art. 1423 Cod civil (redacția legii în vigoare până la 01.03.2019), mărimea compensației pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate, caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

În acest context, coroborând normele legale enunțate cu circumstanțele stabilite prin materialele anexate la dosar, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că prima instanță, corect a apreciat temeinicia acțiunii, și corect a determinat mărimea compensației pentru prejudiciul moral cauzat lui Anatol Mătăsaru, ca urmare a aplicării violenței fizice, fapt ce se confirmă prin extrasul din fișa medicală nr.1198 din 03 februarie 2011 și nr.1198 din 09 februarie 2012 (f.d.18-22, vol.I).

Astfel, după cum a reținut și instanța de fond, unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

În temeiul Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, iar cuantumul despăgubirilor trebuie în așa fel stabilit, încât să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victime.

Art. 13 din Convenție, consfințește dreptul la un remediu efectiv și prevede că orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci cnd încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

Raportînd la prevederile art. 13 din Convenție, se reține că persoana deținută în cazul în care se consideră victimă a unei violări a drepturilor sale prevăzute de art. 3, 5 din Convenție este în drept să se adreseze cu cerere în instanțele judecătorești naționale și să solicite despăgubire cu titlu de compensații pentru prejudiciul material și moral, inclusiv costuri și cheltuieli judiciare. Instanțele de judecată urmează să primească cererea cu privire la despăgubire și să o soluționeze conform procedurii civile aplicînd direct prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene.

Astfel, fiind constatată violarea prevederilor art.3, 5 din Convenție, prin sentința Judecătoreiei Centru, mun.Chișinău din 04 mai 2011, rămasă în vigoare la 10 decembrie 2013, reclamantul s-a folosit de remediile naționale pentru a solicita despăgubiri cu titlu de compensații care conform jurisprudenței Curții Europene constă din prejudicii materiale, morale, costuri și cheltuieli.

Din studiul înscrisurilor anexate la dosar rezultă incontestabil faptul că, lui Anatol Mătăsaru i-au fost cauzate suferințe psihice, prin urmare, apreciind în ansamblu circumstanțele cauzei și avînd în vedere principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, natura dreptului lezat, caracterul și gravitatea suferințelor suportate, instanța de recurs constată existența motivelor întemeiate de a acorda cuantumul prejudiciului moral stabilit de către prima instanță la suma de 30 000 de lei, care, în opinia instanței de recurs poate fi considerată ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate, Anatol Mătăsaru.

Totodată, este de observat că mărimea compensației solicitate spre încasare de către Anatol Mătăsaru cu titlu de repararea prejudiciului moral în sumă de 10 000 de euro, este una excesivă, motiv din care nu poate fi satisfăcută integral or, potrivit jurisprudenței Curții Europene, instanțele judecătorești naționale vor putea acorda cu titlu de prejudiciu moral, pentru violarea art. 3, 5 din Convenție, compensații care urmează a fi plătite în lei moldovenești și anume: violarea art.3 din Convenție – 3000 – 5000 euro, sau în dependență de caz poate fi majorată, și pentru violarea art. 5 din Convenție – 600 – 30 000 euro.

Subsecvent, cu referire la solicitarea privind încasarea sumei de 35 000 de lei cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică, Colegiul conchide că prima instanță corect a admis parțial această pretenție.

Conform art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Art. 96 alin. (11) Cod de procedură civilă, prevede că cheltuielile menționate la alin. (1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Astfel, conform normelor de drept procesual civil național, cît și unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, o

despăgubire a cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică poate fi acordată doar în cazul când acestea sunt necesare, reale și rezonabile.

Instanța de recurs menționează că reclamantul Anatol Mătășaru pe parcursul examinării prezentei cauze, a fost reprezentat de către avocatul Victor Panțîru, în baza mandatului avocatului MA 0328849 din 12 martie 2015 (f.d.3, vol.I), însă pe parcursul examinării cauzei reclamantul Anatol Mătășaru nu a prezentat ordin de plată în confirmarea achitării serviciilor juridice în mărime de 35 000 de lei.

Prin urmare, raportând cele descrise la dispozițiile normelor legale citate supra și principiile CEDO, instanța de recurs consideră că prima instanță corect a acordat suma de 6 000 de lei pentru cheltuielile suportate la examinarea cauzei penale și pentru examinarea cauzei civile, or, cheltuielile de judecată pentru acordarea asistenței juridice în cadrul dosarului penal și în prezenta cauză în mărime de 35 000 de lei, nu au fost confirmate.

În rest cerințele reclamantului Anatol Mătășaru privind repararea prejudiciului material, corect au fost respinse, deoarece sunt nejustificate și lipsite de suport probator.

Colegiul lărgit consideră că concluziile instanței de apel, expuse în decizie, sunt neîntemeiate și constituie temei de casare a acesteia, din următoarele considerente.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Potrivit art. 3 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele

de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

Cererea de chemare în judecată privind repararea prejudiciului se depune în termen de 3 ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Conform art. 5 Cod de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Nici unei persoane nu i se va refuza apărarea judiciară din motiv de inexistență a legislației, de imperfecțiune, coliziune sau obscuritate a legislației în vigoare.

Renunțarea uneia dintre părți la dreptul de a se adresa în judecată prin încheierea în prealabil a unei convenții nu are efect juridic, cu excepția cazurilor de încheiere, în condițiile legii, a unei convenții arbitrale.

Conform art. 9 Cod de procedură civilă, instanței judecătorești îi revine un rol dirigitor în organizarea și desfășurarea procesului, ale cărui limite și al cărui conținut sînt stabilite de prezentul cod și de alte legi.

Instanța judecătorească explică participanților la proces drepturile și obligațiile lor procesuale, preîntîmpină asupra urmărilor pe care le poate implica exercitarea sau neexercitarea actului procesual, le acordă sprijin în exercitarea drepturilor, ordonă, la solicitarea părților și altor participanți la proces, prezentarea de probe care să contribuie la adoptarea unei hotărîri legale și întemeiate, conduce dezbaterile judiciare, informează părțile despre posibilitatea inițierii procesului de mediere și ia orice alte măsuri necesare bunei desfășurări a procesului, pune în discuția părților și altor participanți la proces orice împrejurare de fapt sau de drept, efectuează alte acțiuni prevăzute de lege.

Conform art. 62 Cod de procedură civilă, coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți și/sau pîrîți atunci cînd:

a) obiectul litigiului îl constituie drepturile și obligațiile comune ale mai multor reclamanți sau pîrîți;

b) drepturile și obligațiile reclamanților sau pîrîților decurg din aceleași temeiuri de fapt sau de drept.

Ca urmare a constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, instanța judecătorească va înștiința, din oficiu sau la cererea participanților la proces, pe toți coreclamanții și copîrîții despre posibilitatea de a interveni în proces. Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea participantului la proces privind înștiințarea coparticipantului poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

În cazul existenței temeiurilor prevăzute la alin.(1), orice persoană are dreptul să solicite intervenirea în proces în calitate de coreclamant sau copîrît. Încheierea judecătorească prin care a fost respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate de coparticipant obligatoriu poate fi atacată cu recurs. Examinarea recursului nu afectează continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la pronunțarea deciziei instanței ierarhic superioare se amîna pledoariile. Dacă încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate de coparticipant obligatoriu a fost casată, instanța reia examinarea cauzei de la pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare.

Coparticipanții pot încredința reprezentarea lor în proces unuia sau mai multor coparticipanți. Coparticipantul reprezentant confirmă împuternicirile speciale

prevăzute la art.81 printr-o procură autenticată notarial, iar împuternicirile generale – prin cereri scrise semnate de coparticipantul sau coparticipanții reprezentați, cu excepția reprezentanților autorităților publice.

Intervenirea în proces se dispune, printr-o încheiere, pînă la închiderea dezbaterilor judiciare înaintea primei instanțe.

Dacă necesitatea intervenirii în proces a coreclamanților sau copîrîților este constatată în timpul deliberării, instanța va relua examinarea cauzei în fond, dispunînd înștiințarea coparticipanților.

Conform art. 27 alin. (1) Cod de procedură civilă, disponibilitatea în drepturi se afirmă în posibilitatea participanților la proces, în primul rînd a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare.

Astfel, avînd în vedere cadrul legal citat, și obiectul litigiului care reiese din încălcarea prevederilor art. 3, 5 CEDO, Colegiul constată ca fiind eronată concluzia instanței de apel cu privire la incorectitudinea concluziei instanței de fond care a atras în proces în calitate de pîrît Ministerul Justiției al Republicii Moldova.

Aici Colegiul specifică că potrivit materialelor cauzei și a procesului-verbal a ședinței de judecată, reclamantul a susținut că este de acord și a solicitat atragerea în proces în calitate de pîrît a Ministerului Justiției al Republicii Moldova.

La rîndul său, Ministerul Justiției al Republicii Moldova și-a valorificat pe deplin drepturile și obligațiile procedurale, participînd activ la ședințele de judecată, nu a obiectat asupra atribuirii calității de pîrît în proces, astfel instanța de apel efectuînd controlul judiciar a încheierii protocolare prin care a fost atras Ministerul Justiției al Republicii Moldova, neîntemeiat a casat încheierea protocolară.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, accentuează că coparticiparea procesuală poate fi creată odată cu depunerea cererii de chemare în judecată sau poate fi subsecventă, apărută în cursul procesului, fie la cererea participanților la proces, fie din oficiul instanței de judecată.

Coparticiparea procesuală constă în optimizarea examinării pricinilor civile, contribuind la o economie de timp pentru verificarea și aprecierea materialului probant, apărarea promptă și eficientă a drepturilor și intereselor persoanelor, reducerea cheltuielilor de judecată. Mai mult ca atît, judecătorul soluționînd problema intervenirii în proces a coparticipanților, contribuie la concentrarea în cadrul aceluiași proces a întregului material probant, fapt ce exclude emiterea de hotărîri contradictorii în cazul examinării ulterioare a unor pricini identice după obiect și teme.

Existența temeiurilor coparticipării obligatorii pot fi constatate din materialele dosarului, în special din cuprinsul cererii de chemare în judecată și din înscrisurile anexate la ea. Și în cadrul pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare după prezentarea tuturor probelor de către reclamant și pîrît, judecătorul poate identifica existența altor subiecți care nu participă la examinarea pricinii care îi vizează or, nu se exclude că identificarea temeiurilor coparticipării obligatorii poate avea loc și în momentul deliberării.

Prin urmare, Colegiul constată că instanța de fond a examinat pricina sub toate aspectele, stabilind cu certitudine raportul juridic litigios, circumstanțele de fapt caracteristice raportului juridic, legea materială și procedurală aplicabilă cazului.

De asemenea, prima instanță a creat participanților la proces, condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea dreptului părților la un proces echitabil, garantat de art.6 CEDO.

Ca urmare a celor menționate, în conexiunea celor relatate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ca decizia instanței de apel este neîntemeiată, fapt ce impune necesitatea admiterii recursului, casării deciziei instanței de apel și menținerii hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Anatol Mătășaru, reprezentat de avocatul Victor Panțîru.

Se casează decizia din 21 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 01 martie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Anatol Mătășaru împotriva lui Viorel Chirtoacă, Ghenadie Floreac, Alexandru Mocanu, Ministerului Justiției al Republicii Moldova, Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor privind constatarea încălcării art. 3 și 5 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și repararea prejudiciului material și moral.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tatiana Vieru

judecătorii

Maria Ghervas

Svetlana Filincova

Dumitru Mardari

Victor Burduh